

CALIMS

Agencija za lijekove
i medicinska sredstva Crne Gore
Agency for Medicines and
Medical Devices of Montenegro

POTROŠNJA LJEKOVA

Uloga i značaj praćenja potrošnje lijekova
za zdravstveni sistem

CALIMS

Agencija za lijekove
i medicinska sredstva Crne Gore
Agency for Medicines and
Medical Devices of Montenegro

UVOD

Još 1969. godine kada je održan Simpozijum u Oslu pod nazivom „Potrošnja lijekova“ zaključeno je da je potrebna međunarodna klasifikacija lijekova za praćenje potrošnje lijekova, da bi odmah nakon toga norveški naučnici razvili sistem poznat kao anatomsko terapijsko hemijska klasifikacija lijeka (ATC).

U cilju mjerenja potrošnje lijeka neophodno je osim ATC klasifikacije da lijek ima i tehničku mjernu jedinicu, a to je DDD (definisana dnevna doza).

DDD predstavlja statističku jedinicu praćenja i potrošnje lijekova. Ona izražava utvrđenu količinu lijeka koja se najčešće upotrebljava za najčešću indikaciju (za odrasle) i nezavisna je od cijene, farmaceutskog oblika, koncentracije u jediničnom obliku i veličine pakovanja.

Nordijski savjet o lijekovima (NLN-The Nordic Council on Medicines) je osnovan 1975. godine i saradivali su sa norveškim istraživačima za dalji razvoj ATC/DDD sistema. 1976. godine je prvi put objavljen od strane NLN-a nordijski izvještaj o lijekovima na kojima je korišćena metodologija ATC/DDD. Od tada je interesovanje za ATC/DDD sistema za praćenje potrošnje lijekova proširen.

1996. godine Svjetska zdravstvena organizacija je prepoznala potrebu da se razvija korišćenje ATC/DDD kao sistem za međunarodni standard za praćenje potrošnje lijekova. Važnost korišćenja ATC/DDD je da se omogući bliska integracija međunarodnog praćenja potrošnje lijekova i da se postigne univerzalni pristup potrebnim lijekovima i racionalnije korišćenje lijekova naročito u zemljama u razvoju.

Ovakav pristup je neophodan za sprovođenje kontrole, identifikovanje problema, pokretanje edukativnih aktivnosti, kao i praćenje ishoda istih. Ovakav pristup i provjera o upotrebi lijekova je od suštinskog značaja da se omogući kontrola, da se identifikuju problemi obrazovnih i drugih intervencija i praćenja ishoda intervencija.

ATC KLASIFIKACIJA LJEKOVA

- A** lijekovi koji se koriste za alimentarni trakt i metabolizam
- B** lijekovi koji se koriste za liječenje krvi i krvotvornih organa
- C** lijekovi koji djeluju na kardiovaskularni sistem
- D** lijekovi za liječenje kože i potkožnog tkiva
- G** lijekovi za liječenje genito-urinarnog sistema i polni hormoni
- H** hormonski preparati za sistemsku primjenu, isključujući polne hormone
- J** antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu
- L** antineoplastici i imunomodulatori
- M** lijekovi za bolesti mišićno-kostnog sistema
- N** lijekovi koji djeluju na nervni sistem
- R** lijekovi za liječenje respiratornog sistema
- P** lijekovi za liječenje infekcija izazvanih parazitima
- S** lijekovi koji djeluju na oko i uho
- V** ostali

ULOGA AGENCIJE ZA LJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA CRNE GORE

Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore je nadležna za prikupljanje i objavljivanje izvještaja o potrošnji lijekova u Crnoj Gori, za prethodnu kalendarsku godinu.

METODOLOGIJA IZRADE IZVJEŠTAJA O POTROŠNJI LJEKOVA U CRNOJ GORI

Za prikupljanje i izradu izvještaja o potrošnji lijekova Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore je koristila metodologiju Svjetske zdravstvene organizacije.

Ljekovi su svrstani po anatomske terapijske hemijskim grupama (ATC), kao i po nezaštićenim međunarodnim nazivima lijekova (INN). Za izradu izvještaja je korišćena definisana dnevna doza (DDD).

Za izradu izvještaja su korišćeni podaci od svih veleprodajnih koje imaju dozvolu za promet na veliko lijekovima, a koje su tokom prethodne kalendarske godine vršile promet lijekovima u Crnoj Gori.

U Crnoj Gori je zaključno sa oktobrom 2012 registrovano 28 veleprodajnih.

Za izradu izvještaja Agencije je korišćena i veleprodajna cijena lijeka za kalendarsku godinu.

NAČIN IZVJEŠTAVANJA POTROŠNJE LJEKOVA

Izveštaji Agencije o potrošnji lijekova u Crnoj Gori predstavljaju prvi sveobuhvatni prikaz potrošnje i u privatnom i u javnom sektoru odnosno od 2009 se raspolaze podacima o ukupnom tržištu lijekova u Crnoj Gori

Do osnivanja Agencije, praćenje potrošnje lijekova u Crnoj Gori je vršio Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, ali samo za lijekove koji se propisuju i izdaju na teret sredstava Fonda.

Izveštaji Agencije su iskazani u nekoliko kategorija:

- ATC klasifikaciji lijekova, izraženi po DDD/1000/dan - na svim nivoima ATC (farmakoterapijske grupe i podgrupe) i po INN-u
- finansijski u eurima
- bolnička i vanbolnička potrošnja,

Za izračun DDD/1000/dan je korišćen broj stanovnika u Crnoj Gori za predmetnu kalendarsku godinu a prema službenim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore. (MONSTAT).

Izveštaji Agencije obuhvataju i prikaz potrošnje u svim gradovima u Crnoj Gori (ukupno 21).

Za izračunavanje DDD/1000/dan po gradovima uzet je broj stanovnika u pojedinim gradovima, takođe za određene godine, prema službenim podacima MONSTAT-a.

Izveštaji Agencije se publikuju na internet stranici Agencije za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore www.calims.me za prethodnu kalendarsku godinu. Do sada su publikovani podaci o potrošnji lijekova za 2009, 2010 i 2011 godinu.

PREGLED POTROŠNJE LJEKOVA U CRNOJ GORI PO DDD/1000/DAN

Potrošnja lijekova po glavnoj ATC grupi za 2009, 2010 i 2011, godinu izgleda na sledeći način:

2009	2010	2011
C	C	C
A	N	B
N	A	A
B	B	N
M	M	M
J	R	J
R	J	R
G	H	H
H	G	G
S	S	D
D	D	S
L	L	L
P	P	P
V	V	V

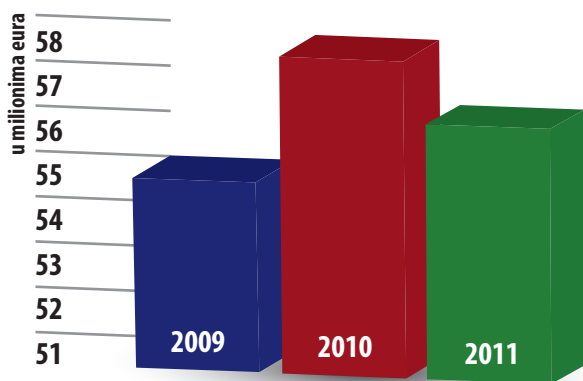
10 najčešće korišćenih lijekova po DDD/1000/dan:

2009	2010	2011
hidroksikobalamin	diklofenak	folna kiselina
diklofenak	hidroksikobalamin	acetilsalicilna kiselina
askorbinska kiselina	amlodipin	diklofenak
amlodipin	acetilsalicilna kiselina	amlodipin
acetilsalicilna kiselina	simvastatin	fosinopril
lizinopril, hidrohlorotiazid	lizinopril, hidrohlorotiazid	hidroksikobalamin
simvastatin	metoprolol	ramipril
diazepam	diazepam	metoprolol
metoprolol	ranitidin	lizinopril
ranitidin	lizinopril	diazepam

PREGLED POTROŠNJE LJEKOVA U CRNOJ GORI - FINANSIJSKI

U 2009 ukupna potrošnja je iznosila 53,559,443.76€. U 2010 je zapažen porast ukupne potrošnje od 6.4%, i potrošnja je iznosila 56.991.098,23€. Podaci iz 2011. ukazuju na stagnaciju odnosno blagi pad u odnosu na 2010. godinu, i to od 0,95% i iznosi 56.445.794,39€, dok u odnosu na 2009. godinu je porasla za 5.11%.

Finansijski prikaz za godine: 2009, 2010. i 2011. godinu.

Poređenje sa Srbijom i Hrvatskom za 2009. godinu.

Sama metodologija koju je prihvatila Svjetska Zdravstvena Organizacija tj. jedinstven način obrade izvještaja omogućava da se dobijeni podaci mogu poređivati sa drugim zemljama.

Razlog poređenja sa Hrvatskom i Srbijom je zato što njihove Agencije prikupljaju i obrađuju podatke od 2005 godine a posebno imajući u vidu tradicionalnu sličnost tržišta.

Prikaz poređenja za 2009. godinu. na prvom nivou ATC klasifikacije po DDD/1000/dan.

Tabela poređenja

RB	CRNA GORA	SRBIJA	HRVATSKA
1	C	C	C
2	A	N	N
3	N	B	B
4	B	A	A
5	M	M	M
6	J	R	R
7	R	J	G
8	G	G	J
9	H	H	H
10	S	S	S
11	D	L	L
12	L	P	P

Iz prikaza se može zaključiti da su na prvom mjestu po potrošnji lijekovi za liječenje kardiovaskularnog sistema. Međutim u 2009. godini imamo razliku u potrošnji antiinfektivnih lijekova za sistemsku primjenu, gdje Crna Gora na šestom mjestu, za razliku od Srbije gdje je na sedmom, i Hrvatske gdje su na osmom mjestu po potrošnji. Sami ovaj podatak ukazuje da je potrebna kontrola upotrebe i propisivanja antibiotika na svim nivoima zdravstvene zaštite.

FINANSIJSKO POREĐENJE: 2009. GODINA

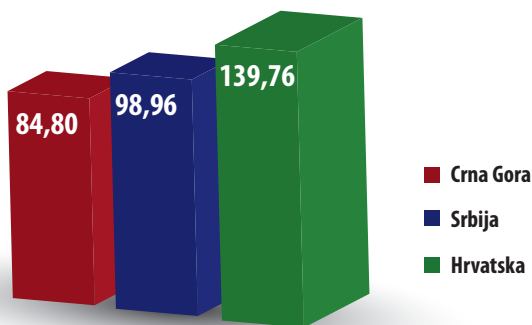
Finansijsko poređenje izgleda drugačije:

R.br.	CRNA GORA (%)	SRBIJA (%)	HRVATSKA (%)
1	L (16.4%)	C (21.74%)	C (20.37%)
2	C (14.76%)	J (15.92%)	N (16.04%)
3	J (13.53%)	N (11.75%)	A (13.15%)
4	A (12.52%)	A (10.53%)	L (13.10%)
5	B (10.38%)	B (10.04%)	J (10.07%)
6	N (8.70%)	L (9.28%)	B (6.26%)
7	R (6.55%)	R (5.81%)	R (6.25%)
8	M (6.27%)	M (4.72%)	M (4.30%)
9	G (4.11%)	G (3.02%)	G (3.11%)
10	H (2.25%)	V (2.00%)	V (2.13%)
11	D (2.03%)	H (1.90%)	D (2.06%)
12	S (1.51%)	S (1.74%)	S (1.89%)
13	V (0.56%)	D (1.44%)	H (1.11%)
14	P (0.10%)	P (0.001%)	P (0.01%)
UKUPNO	53,559,443.76€ (100%)	741,981,960.19€ (100%)	620,333,781.99€ (100%)

Iz tabele se vidi da je u Crnoj Gori najviše procentualno izdvojeno za lijekove iz grupe L (antineoplastici i imunomodulatori) za razliku od zemalja sa kojim se upoređujemo gdje je najveći procenat izdvojeno za lijekove za liječenje kardiovaskularnog sistema.

Kada bi uporedili sa brojem stanovnika u sve tri zemlje dobijamo da je u Crnoj Gori po glavi stanovnika izdvojeno 84,80 Eura, u Srbiji 98.96 Eur, dok u Hrvatskoj imamo 139,76Eura.

Potrošnja lijekova – finansijski po glavi stanovnika:

ZNAČAJ PRAĆENJA IZVJEŠTAJA O POTROŠNJI

Praćenje prometa i potrošnje lijekova u jednoj sredini prikazuje zdravstveno stanje stanovništva.

Osim toga značajno doprinosi procjeni farmakoterapijskih stavova i propisivačkih navika u praksi i omogućava određivanje faktora koji utiču na prekomjernu ili nedovoljnu upotrebu pojedinih lijekova.

Praćenje potrošnje služi i kao osnov za stručne analize i unapređenje iz sledećih oblasti nauka:

Farmakoekonomije

Farmakoepidemilogije

ZAKLJUČAK

Svjetska Zdravstvena Organizacija je preko svojih sistema monitoringa ustanovila da problem neracionalne upotrebe lijekova ima globalne razmjere kao i da je potrebno učiniti više na implementiranju nacionalnih strategija u ovoj oblasti.

Podaci ukazuju da se više od polovine svih lijekova u zemljama u razvoju i onih sa ekonomijom u tranziciji, ali i značajan broj lijekova, posebno antibiotika u razvijenim zemljama, troši na neadekvatan način, čime se rasipaju ionako limitirani resursi.

Posebno zabrinjavajuća je činjenica da prema procjenama, više od polovine pacijenata ne uzima lijek na način na koji je to receptom propisano.

Neracionalna upotreba lijekova javlja se i u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama kao i kod pacijenta. Svi lijekovi, pa i oni esencijalni, mogu biti neracionalno upotrebljavani.

Zbog svega toga neracionalna potrošnja predstavlja javno-zdravstveni problem jer u medicinskom smislu, vodi ka nepotrebним patnjama pacijenata, jatrogenim oboljenjima, prijemima na bolničko liječenje, povećenoj rezistenciji na antibiotike, ali i smrti.

Neracionalna upotreba lijekova smanjuje povjerenje javnosti u zdravstveni sistem.

Takođe, jednako važan aspekt je i to da neracionalna potrošnja u ekonomskom smislu vodi ka velikim gubicima resursa i nedostupnosti esencijalnih lijekova.

LITERATURA

Ovu brošuru o Potrošnji lijekova je uradila Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore na osnovu svojih izvještaja i koristeći:

- izvještaje sa internet stranice Agencije za lijekove i medicinske proizvode Hrvatske - HALMED,
- štampano izdanje izvještaja Agencije za lekove i medicinska sredstva Srbije – ALIMS: Promet i potrošnja lekova 2009.
- internet starnica: www.whooc.no: ATC/DDD Methodology
- Nacionalni plan za racionalnu upotrebu lijekova u Crnoj Gori za period 2012 -2016 godine, Ministarstvo zdravlja Crne Gore

Kontakt

Odeljenje za određivanje maksimalnih cijena i
praćenja potrošnje lijekova
Agencija za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore

Adresa: II Crnogorskog bataljona bb, Podgorica

tel: +382 (0) 20 310 - 280

fax: +382 (0) 20 310 - 280

web: <http://calims.me/>

